

Свірко Світлана*д.е.н., д.держ.упр., проф.**Державний університет «Житомирська політехніка»*<https://orcid.org/0000-0001-9157-4672>**Панченко Володимир***д.е.н., проф.**Льотна академія Національного авіаційного університету*<https://orcid.org/0000-0003-0958-7752>**Сидоренко Олексій***аспірант**Державний університет «Житомирська політехніка»*<https://orcid.org/0009-0009-2525-8677>**Фінансові джерела покриття витрат на релокацію та евакуацію бізнесу: міжнародна технічна допомога та бюджетні асигнування**

Анотація. Метою цього дослідження стало обґрунтування джерел покриття витрат на релокацію та евакуацію бізнесу задля здійснення державної підтримки та допомоги щодо реалізації вказаних процесів. У статті аргументовано запровадження бюджетної програми 1201460 «Забезпечення реалізації процесів релокації та евакуації бізнесу» в межах бюджетної процедури щодо Міністерства економіки України. Впровадження вказаної бюджетної програми через паспорт останньої дозволить фінансовому механізму державного управління процесами релокації та евакуації бізнесу набути дійсно практичного характеру, що, зі свого боку, забезпечить відновлення виробничого потенціалу як на мікро-, так і макрорівнях. За умов вкрай важкого становища державного бюджету нашої країни для покриття вказаних вище видатків запропоновано використання альтернативних фінансових джерел, таких як: державні кредити та позики; міжнародна технічна допомога у грошовій формі; гранти на бюджетну підтримку. При цьому роль головного бенефіціара під час реалізації процедур залучення коштів через вказані джерела має відігравати Міністерство економіки України. Такий підхід дозволить значною мірою здійснити фінансове забезпечення реалізації процесів евакуації та релокації бізнесу, що своєю чергою підвищить ефективність та результативність державного управління вказаними процесами.

Ключові слова: процеси релокації та евакуації бізнесу; міжнародна технічна допомога; бюджетні асигнування; фінансове забезпечення; фінансовий механізм державного управління.

Актуальність теми. Фінансове підґрунтя є фундаментальною основою будь-якої діяльності, оскільки вона потребує фінансових ресурсів на покриття запланованих або проведених витрат трудових та матеріальних ресурсів. Фінансове забезпечення будь-якої діяльності проводиться через фінансові механізми, які останнім часом привертають все більше уваги наукової спільноти [1].

Фінансове забезпечення реалізації процесів релокації та евакуації бізнесу, які є надзвичайно характерними для економічної дійсності нашої країни, має здійснюватися в межах фінансового механізму державного управління економічними процесами, оскільки від його ефективності залежить не тільки ступінь стійкості та успішності подальшого розвитку економіки України, але і її виробнича безпека. За цих умов важливого значення набувають джерела державної фінансової підтримки та допомоги щодо реалізації процесів релокації та евакуації бізнесу.

Вказані питання, на превеликий жаль, не набули розгляду в спеціалізованій науковій літературі, а тому, за відсутності наукової полеміки, пропонується результат авторського опрацювання проблематики фінансового забезпечення державної підтримки та допомоги суб'єктам підприємницької діяльності, що здійснюють релокацію та евакуацію бізнесу.

Метою статті є опрацювання та визначення фінансових джерел покриття витрат на релокацію та евакуацію бізнесу з боку держави.

Викладення основного матеріалу. Сучасна система акумулювання державних коштів функціонує в межах бюджетної системи країни. Міністерство економіки України як центральний функціональний суб'єкт державного управління процесами релокації та евакуації бізнесу ідентифікується в цій системі як головний розпорядник бюджетних коштів. Згідно з термінологією Бюджетного кодексу України, воно є органом державної влади, що повністю утримується за рахунок відповідно до державного бюджету в особі його керівника, який отримує повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень згідно з Законом України «Про державний бюджет України» [2, 3].

Нагадаймо, що згідно зі ст. 22 Бюджетного кодексу України Міністерство економіки України як головний розпорядник бюджетних коштів наділений такими повноваженнями [2, 3]:

- «розробляє план діяльності на середньостроковий період (враховуючи заходи щодо реалізації інвестиційних проєктів) з урахуванням Бюджетної декларації, закону про Державний бюджет України, прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку;
- організовує та забезпечує складання бюджетної пропозиції з урахуванням Бюджетної декларації, схваленої у попередньому бюджетному періоді, і подає її Міністерству фінансів України;
- організовує та забезпечує на підставі Бюджетної декларації та плану діяльності на середньостроковий період складання бюджетного запиту і подає його Міністерству фінансів України;
- отримує бюджетні призначення шляхом їх затвердження у законі про Державний бюджет України; приймає рішення щодо делегування повноважень на виконання бюджетної програми розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачами бюджетних коштів, розподіляє та доводить до них у встановленому порядку обсяги бюджетних асигнувань;
- затверджує кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня (плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів), якщо інше не передбачено законодавством;
- розробляє проєкти порядків використання коштів державного бюджету за бюджетними програмами, передбаченими Бюджетним кодексом України;
- розробляє та затверджує паспорти бюджетних програм і складає звіти про їх виконання, при цьому забезпечуючи: своєчасність затвердження паспортів бюджетних програм, достовірність і повноту інформації, що в них міститься; відповідність змісту паспортів бюджетних програм закону про Державний бюджет України та/або розпису бюджету (крім випадків внесення змін до паспортів бюджетних програм у разі внесення змін до спеціального фонду кошторису бюджетної установи в частині власних надходжень бюджетних установ), порядкам використання бюджетних коштів і правилам складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання; підтвердження результативних показників бюджетних програм офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, запровадження форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку для збору такої інформації.
- організовує та здійснює моніторинг виконання бюджетних програм, здійснює оцінку їх ефективності;
- здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі;
- здійснює контроль за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями з кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих державою (Автономною Республікою Крим, обласною радою, міською, селищною чи сільською територіальною громадою), та коштів, наданих під державні (місцеві) гарантії;
- здійснює контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів;
- забезпечує організацію та ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової і бюджетної звітності у порядку, встановленому законодавством;
- забезпечує доступність інформації про бюджет відповідно до законодавства та Бюджетного кодексу України.

Аналіз наведених повноважень Міністерства економіки України свідчить про можливість повної реалізації фінансового механізму державного управління процесами релокації та евакуації бізнесу в їх межах.

Вивчення вартісних показників фінансового забезпечення діяльності Міністерства економіки України за останні 10 років свідчить про такі тенденції (табл. 1) [4–13].

Таблиця 1

Обсяг видатків державного бюджету, що припадають на забезпечення функціонування
Міністерства економіки України (2015–2024 рр.)

Рік	Видатки Державного бюджету усього, тис. грн	Видатки МЕУ			Питома вага видатків МЕУ в загальному обсязі видатків ДБ, %
		в частині загального фонду, тис. грн	в частині спеціального фонду, тис. грн	усього, тис. грн	
2015	581760845	819345	700562	1519907	0,26
2016	618460758	979375	2020455	2999830	0,49
2017	841402834	1954076	694613	2648689	0,3
2018	991930698	5362722	798959	6161681	0,62
2019	1093021713	15908167	5541922	21450090	2
2020	1270677100	14583983	2490651	17074635	1,3
2021	1444342052	14576002	2985360	17561362	1,2
2022	3037013113	17632631	3189849	20822480	0,7
2023	3392956976	2646156	1810692	4456848	0,13
2024	3736618570	22205362	11961055	34166417	0,32

Аналіз наведених показників свідчить про вкрай низький рівень фінансового забезпечення діяльності Міністерства економіки України. При цьому відносно значне збільшення його фінансування у 2019 році було пов'язане з реорганізацією Міністерства задля розширення сфер його діяльності. Функціональне скорочення у 2021 році своєю чергою призвело і до скорочення фінансового забезпечення діяльності Міністерства економіки України; фактично на сьогодні питома вага видатків Міністерства економіки України зрівнялась із показниками 2015–2017 рр.

Нагадаймо також, що фінансове забезпечення діяльності Міністерства економіки України здійснюється шляхом застосування в бюджетному процесі програмно-цільового методу, який є «методом управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу» [2, 3].

Вивчення Законів України «Про Державний бюджет України» за 2015–2024 рр. свідчить про таку сукупність бюджетних програм, як комплекс заходів із забезпечення «досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій» [2, 3]), що виконувалися Міністерством економіки України у вказаному вище часовому проміжку [4–13] (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік бюджетних програм, що виконувалися Міністерством економіки України
впродовж 2015–2024 рр.

Код програмної класифікації видатків та кредитування державно-го бюджету	Код функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету	Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету
2015 рік		
1200000		Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
1201000		Апарат Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економічного розвитку і торгівлі
1201020	0411	Внески України до бюджету СОТ та Єдиного бюджету органів СНД
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201070	0481	Дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів та фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури у сфері економічного розвитку

1201090	0950	Підвищення кваліфікації державних службовців у сфері економіки та перепідготовка управлінських кадрів для сфери підприємництва
1201120	0830	Фінансова підтримка видань з економічних питань і забезпечення функціонування вебпорталу з питань державних закупівель
1201220	0481	Збереження та функціонування національної еталонної бази, забезпечення функціонування державних служб, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими
1201380	0470	Державний метрологічний нагляд
1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
2016 рік		
1200000		Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
1201000		Апарат Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економічного розвитку і торгівлі
1201020	0411	Внески України до бюджету СОТ, до Єдиного бюджету органів СНД за участь України в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201090	0950	Підвищення кваліфікації державних службовців у сфері економіки
1201120	0830	Фінансова підтримка видань з економічних питань і забезпечення функціонування вебпорталу з питань державних закупівель
1201220	0490	Збереження та функціонування національної еталонної бази, забезпечення функціонування служб, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими, підготовка наукових кадрів у сфері економічного розвитку
1201440	0411	Виконання програми «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом»
1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
1201510	0411	Функціонування торгових представництв за кордоном
1201520	0442	Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення
2017 рік		
1200000		Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
1201000		Апарат Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економічного розвитку і торгівлі
1201020	0411	Внески України до бюджету СОТ, до Єдиного бюджету органів СНД за участь України в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201120	0830	Фінансова підтримка видань з економічних питань
1201220	0490	Збереження та функціонування національної еталонної бази, забезпечення функціонування служб, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими, підготовка наукових кадрів у сфері економічного розвитку
1201230	0470	Фінансова підтримка розвитку туризму, створення умов безпеки туристів, розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні
1201440	0411	Виконання програми «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом»

Продовження табл. 2

1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
1201510	0411	Функціонування торгових представництв за кордоном
1201520	0442	Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення
2018 рік		
1200000		Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
1201000		Апарат Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економічного розвитку і торгівлі
1201020	0411	Внески України до бюджету СОТ, до Єдиного бюджету органів СНД за участь України в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201120	0830	Фінансова підтримка видань з економічних питань
1201220	0490	Збереження та функціонування національної еталонної бази, забезпечення функціонування служб, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими, підготовка наукових кадрів у сфері економічного розвитку
1201230	0470	Фінансова підтримка розвитку туризму, створення умов безпеки туристів, розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні
1201440	0411	Виконання програми «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом»
1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
1201510	0411	Функціонування торгових представництв за кордоном
1201520	0442	Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення
1201530	0490	Формування статутного капіталу публічного акціонерного товариства «Експортно-кредитне агентство»
1201540	0490	Функціонування інституції з підтримки та просування експорту
1201550	0490	Поповнення статутного капіталу державної інноваційної фінансово-кредитної установи для забезпечення статутної діяльності
1201560	0487	Державна підтримка технологічних інновацій для розвитку промисловості
2019 рік		
1200000		Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
1201000		Апарат Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
1201020	0411	Внески України до бюджету СОТ, до Єдиного бюджету органів СНД, виконання зобов'язань України в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201040	0421	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів
1201050	0481	Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу
1201060	0950	Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу

1201070	0481	Дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів та фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури у сфері економічного розвитку
1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201090	0421	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі
1201100	0990	Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств
1201110	0421	Витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду
1201130	0421	Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними
1201140	0421	Державна підтримка тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)
1201150	0421	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників
1201220	0490	Збереження та функціонування національної еталонної бази, забезпечення функціонування служб, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері стандартизації, метрології та еталонної бази, гармонізація національних стандартів з міжнародними та європейськими, підготовка наукових кадрів у сфері економічного розвитку
1201230	0470	Фінансова підтримка розвитку туризму, створення умов безпеки туристів, розбудови туристичної інфраструктури міжнародних транспортних коридорів та магістралей в Україні
1201270	0421	Організація і регулювання діяльності установ у системі агропромислового комплексу та забезпечення діяльності Аграрного фонду
1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
1201510	0411	Функціонування торгових представництв за кордоном
1201520	0442	Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення
1201540	0490	Функціонування інституції з підтримки та просування експорту
1201550	0490	Поповнення статутного капіталу державної інноваційної фінансово-кредитної установи для забезпечення статутної діяльності
1201570	0490	Заходи зі створення та організації функціонування експортно-кредитного агентства в Україні
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проєктів державно-приватного партнерства
1201590	0490	Поповнення статутного капіталу Державного концерну «Укроборонпром»
2020 рік		
1200000		Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
1201000		Апарат Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
1201020	0411	Виконання зобов'язань України за участь у програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201050	0482	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері розвитку агропромислового комплексу, стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції
1201060	0950	Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу
1201070	0481	Дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням, підготовка наукових кадрів та фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури у сфері економічного розвитку

Продовження табл. 2

1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201090	0421	Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі
1201110	0421	Витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду
1201150	0421	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників
1201220	0490	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності
1201270	0421	Організація і регулювання діяльності установ у системі агропромислового комплексу та забезпечення діяльності Аграрного фонду
1201280	1070	Доплати працівникам за роботу у зоні відчуження та громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи
1201290	1090	Компенсація роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
1201300	0421	Формування статутного капіталу Фонду часткового гарантування кредитів
1201320	0133	Виконання судових рішень, що набрали законної сили
1201370	0490	Створення та функціонування Фонду національного багатства (у тому числі поповнення статутного капіталу)
1201440	0411	Виконання програми «Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом»
1201480	0441	Забезпечення життєдіяльності Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд
1201510	0411	Функціонування торгових представництв за кордоном
1201520	0442	Виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення
1201540	0490	Функціонування інституцій з підтримки та просування експорту
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проектів державно-приватного партнерства
2021 рік		
1200000		Міністерство економіки України
1201000		Апарат Міністерства економіки України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства
1201020	0411	Виконання зобов'язань України за участь у програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201050	0482	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері розвитку агропромислового комплексу, стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції
1201060	0950	Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу
1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201110	0421	Витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду
1201150	0421	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників
1201210	0490	Формування статутного капіталу акціонерного товариства «Національний фонд інвестицій України»
1201220	0490	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності
1201230	1070	Надання допомоги в рамках Програми «Підтримка»
1201270	0421	Організація та функціонування Аграрного фонду
1201280	1070	Виплати працівникам, які вивільнюються з роботи у зв'язку із достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС

1201290	1090	Компенсація роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
1201320	0133	Виконання судових рішень, що набрали законної сили
1201330	0411	Здійснення заходів з обов'язкового проведення тендерів ДУ «Професійні закупівлі»
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проектів державно-приватного партнерства
2022 рік		
1200000		Міністерство економіки України
1201000		Апарат Міністерства економіки України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економіки
1201020	0411	Виконання зобов'язань України за участь у програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)»
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201110	0421	Витрати Аграрного фонду, пов'язані з комплексом заходів із зберігання, перевезення, переробки та експортом об'єктів державного цінового регулювання державного інтервенційного фонду
1201220	0490	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності
1201230	1070	Надання допомоги в рамках Програми «Підтримка»
1201250	0442	Компенсація фінансових зобов'язань за кредитними та лізинговими договорами у галузі машинобудування
1201270	0421	Організація та функціонування Аграрного фонду
1201280	1070	Виплати працівникам, які вивільняються з роботи у зв'язку із достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС
1201290	1090	Компенсація роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних зі сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
1201300	0511	Реконструкція, модернізація та відновлення меліоративних систем
1201320	0133	Виконання судових рішень, що набрали законної сили
1201330	0411	Здійснення заходів з обов'язкового проведення тендерів ДУ «Професійні закупівлі»
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проектів державно-приватного партнерства
2023 рік		
1200000		Міністерство економіки України
1201000		Апарат Міністерства економіки України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економіки
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201220	0490	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності
1201280	1070	Виплати працівникам, які вивільняються з роботи у зв'язку із достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС
1201320	0133	Виконання судових рішень, що набрали законної сили
1201330	0411	Здійснення заходів з обов'язкового проведення тендерів ДУ «Професійні закупівлі»
1201350	0470	Надання грантів для створення або розвитку бізнесу
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проектів державно-приватного партнерства

2024 рік		
1200000		Міністерство економіки України
1201000		Апарат Міністерства економіки України
1201010	0132	Керівництво та управління у сфері економіки
1201030	0411	Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках
1201080	0513	Ліквідація та екологічна реабілітація території впливу гірничих робіт державного підприємства «Солотвинський солерудник» Тячівського району Закарпатської області
1201220	0490	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності
1201280	1070	Виплати працівникам, які вивільняються з роботи у зв'язку із достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС
1201310	0470	Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва
1201320	0133	Виконання судових рішень, що набрали законної сили
1201330	0411	Здійснення заходів з обов'язкового проведення тендерів ДУ «Професійні закупівлі»
1201340	0490	Державне стимулювання щодо створення індустріальних парків
1201350	0470	Надання грантів для створення або розвитку бізнесу
1201360	0490	Забезпечення державної підтримки щодо реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями
1201380	1060	Реалізація приватним акціонерним товариством «Українська фінансова житлова компанія» житлової політики держави шляхом забезпечення громадян України житлом
1201420	0490	Компенсація витрат за гуманітарне розмінування земель сільськогосподарського призначення
1201430	0490	Підтримка внутрішнього попиту на вітчизняні товари та послуги
1201450	0490	Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва
1201580	0490	Заходи із посилення інституційної спроможності для підготовки проєктів державно-приватного партнерства

Аналіз представленої переліку бюджетних програм свідчить про те, що жодна з них не спрямована на забезпечення процесів релокації та евакуації бізнесу, що не може не викликати здивування і вважається вкрай негативним упущенням.

На його ліквідацію пропонується започаткувати бюджетну програму 1201460 «Забезпечення реалізації процесів релокації та евакуації бізнесу». Впровадження вказаної бюджетної програми через паспорт останньої дозволить набути фінансовому механізму державного управління процесами релокації та евакуації бізнесу дійсно практичного характеру, що своєю чергою забезпечить відновлення виробничого потенціалу як на мікро-, так і макрорівнях.

Втім, вагомі проблеми державного бюджету щодо його значного дефіциту, що все більше посилюється в умовах тривалої наростаючої військової агресії проти нашої країни, вказують на неможливість повного покриття видатків на надання державної фінансової допомоги та підтримки щодо реалізації процесів евакуації та релокації бізнесу з державного бюджету. За цих умов доречним буде опрацювання додаткових джерел покриття таких видатків. Зважаючи на характер вказаної вище державної допомоги та підтримки, такими можливими додатковими джерелами можуть бути [2, 3, 14, 15]:

- державні кредити та позики (здійснюються через державні запозичення, що становлять собою процедури щодо залучення фінансових коштів від сторонніх економічних суб'єктів на засадах повернення, платності та строкості з метою фінансування державного бюджету);
- міжнародна технічна допомога у грошовій формі (здійснюється через надання фінансових ресурсів для підтримки України на безоплатній та безповоротній основі відповідно до міжнародних договорів України із партнерами з розвитку);
- гранти на бюджетну підтримку (в цьому випадку здійснюються через залучення державою на безоплатних та безповоротних засадах фінансових ресурсів міжнародних фінансових організацій задля фінансування системного проєкту, що зараховуються до загального фонду державного бюджету).

При цьому роль головного бенефіціара під час реалізації процедур залучення коштів через вказані джерела має відігравати Міністерство економіки України. Такий підхід дозволить значною мірою здійснити фінансове забезпечення реалізації процесів евакуації та релокації бізнесу, що своєю чергою підвищить ефективність та результативність державного управління вказаними процесами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах активних воєнних дій на значній території України питання релокації та евакуації бізнесу є надзвичайно важливим та актуальним, оскільки саме від участі, а саме від керівництва цими процесами з боку держави, залежить не тільки успішність реалізації вказаних процесів, а й подальша повоєнна відбудова та розвиток економіки нашої країни.

Фінансовий механізм такого керівництва передбачає ідентифікацію джерел покриття державної підтримки та допомоги, яку пропонується реалізувати насамперед як через бюджетні асигнування та міжнародну технічну допомогу, так і державні кредити та позики, а також гранти на бюджету підтримку. Такий підхід дозволить пришвидшити фактичну реалізацію фінансового механізму державної підтримки та допомоги суб'єктам підприємницької діяльності, що потребують релокації та евакуації.

Список використаної літератури :

1. Свірко С.В. Механізми державного управління бюджетною безпекою : монографія / С.В. Свірко. – Житомир : Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. – 436 с.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456 – VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>.
3. Євдокимов В.В. Бухгалтерський облік в секторі загального державного управління України : підручник / В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, С.В. Свірко. – Житомир : Видавництво О.О. Євенок, 2017. – Т. 1. : Бухгалтерський облік в бюджетних установах України. – 1380 с.
4. Про Державний бюджет на 2015 рік : Закон України № 80-VIII від 28.12.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19#Text>.
5. Про Державний бюджет на 2016 рік : Закон України № 928-VIII від 21.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19#Text>.
6. Про Державний бюджет на 2017 рік : Закон України № 1801-VIII від 21.12.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19#Text>.
7. Про Державний бюджет на 2018 рік : Закон України № 2246-VIII від 07.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19#Text>.
8. Про Державний бюджет на 2019 рік : Закон України № 2629-VIII від 23.11.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text>.
9. Про Державний бюджет на 2020 рік : Закон України № 294-IX від 14.11.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>.
10. Про Державний бюджет на 2021 рік : Закон України № 1082-IX від 15.12.2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>.
11. Про Державний бюджет на 2022 рік : Закон України № 1928-IX від 02.12.2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>.
12. Про Державний бюджет на 2023 рік : Закон України № 2710-IX від 03.11.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>.
13. Про Державний бюджет на 2024 рік : Закон України №3460-IX від 09.11.2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>.
14. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України № 153 від 15.02.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п#Text>.
15. Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями : Кабінет Міністрів України № 70 від 27.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-п#Text>.

References:

1. Svirko, S.V. (2021), *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia biudzhethoiu bezpekoiu*, monohrafiia, Vydavnychiy dim «Buk-Druk», Zhytomyr, 436 p.
2. Verkhovna Rada Ukrainy (2010), *Biudzhetni kodeks Ukrainy*, Zakon Ukrainy No. 2456 – VI vid 08.07.2010 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
3. Yevdokymov, V.V., Hrytsyshen, D.O. and Svirko, S.V. (2017), *Bukhhalterskyi oblik v sektori zahalnoho derzhavnoho upravlinnia Ukrainy*, pidruchnyk, Vydavnytstvo O.O. Yevenok, Zhytomyr, Vol. 1. Bukhhalterskyi oblik v biudzhethnykh ustanovakh Ukrainy, 1380 p.
4. Verkhovna Rada Ukrainy (2014), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2015 rik*, Zakon Ukrainy No. 80-VIII vid 28.12.2014 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19#Text>
5. Verkhovna Rada Ukrainy (2015), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2016 rik*, Zakon Ukrainy No. 928-VIII vid 21.12.2015 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19#Text>
6. Verkhovna Rada Ukrainy (2016), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2017 rik*, Zakon Ukrainy No. 1801-VIII vid 21.12.2016 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19#Text>
7. Verkhovna Rada Ukrainy (2017), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2018 rik*, Zakon Ukrainy No. 2246-VIII vid 07.12.2017 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19#Text>
8. Verkhovna Rada Ukrainy (2018), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2019 rik*, Zakon Ukrainy No. 2629-VIII vid 23.11.2018 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text>

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2019), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2020 rik*, Zakon Ukrainy No. 294-IKh vid 14.11.2019 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>
10. Verkhovna Rada Ukrainy (2020), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2021 rik*, Zakon Ukrainy No. 1082-IKh vid 15.12.2020 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
11. Verkhovna Rada Ukrainy (2021), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2022 rik*, Zakon Ukrainy No. 1928-IKh vid 02.12.2021 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
12. Verkhovna Rada Ukrainy (2022), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2023 rik*, Zakon Ukrainy No. 2710-IKh vid 03.11.2022 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
13. Verkhovna Rada Ukrainy (2023), *Pro Derzhavnyi biudzheth na 2024 rik*, Zakon Ukrainy No. 3460-IKh vid 09.11.2023 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
14. Verkhovna Rada Ukrainy (2002), *Pro stvorennia yedynoi systemy zaluchennia, vykorystannia ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy*, Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 153 vid 15.02.2002 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-n#Text>
15. Verkhovna Rada Ukrainy (2016), *Pro poriadok pidhotovky, realizatsii, provedennia monitorynhu ta zavershennia realizatsii proektiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy, shcho pidtrymuiutsia mizhnarodnymy finansovymy orhanizatsiamy*, Kabinet Ministriv Ukrainy No. 70 vid 27.01.2016 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-n#Text>

Svirko S., Panchenko V., Sydorenko O.

Financial sources of business relocation and evacuation costs: international technical assistance and budget allocations

Abstract. The purpose of this study was to substantiate the sources of covering the costs of relocation and evacuation of businesses in order to provide state support and assistance in the implementation of these processes. The article motivates the introduction of budget program 1201460 “Ensuring the implementation of business relocation and evacuation processes” within the framework of the budget procedure for the Ministry of Economy of Ukraine. The practical implementation of the specified budget program through the passport of the latter will allow the financial mechanism of state management of business relocation and evacuation processes to acquire a truly practical nature, which, in turn, will ensure the restoration of production potential at both the micro and macro levels. Given the extremely difficult situation of the state budget of our country, the use of: state credits and loans; international technical assistance in cash; grants for budget support is proposed as alternative sources of financial coverage of the above-mentioned expenses. At the same time, the role of the main beneficiary in the implementation of procedures for raising funds through these sources should be played by the Ministry of Economy of Ukraine. This approach will allow for full financial support for the implementation of business evacuation and relocation processes, which, in turn, will increase the efficiency and effectiveness of state management of these processes.

Keywords: business relocation and evacuation processes; international technical assistance; budget allocations; financial support; financial mechanism of state management.

Стаття подана до друку 14.08.2024.